

Otomar Dvořák

Publikační
ČS

▼
DĚBLŮV
▼
KLÍČ

OTOMAR DVOŘÁK

ĎÁBLŮV
KLÍČ

OTOMAR DVOŘÁK

ĎÁBLŮV
KLÍČ

Copyright © Otomar Dvořák, 2015
Editor © Josef Pepson Snětivý, 2015

Picture on Cover © Thinkstock.com, 2015
Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Laňková, 2015

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2015

ISBN 978-80-7475-073-1

ĎÁBLŮV KLÍČ

Tam, kde se prastará řeka Mže hadovitě kroutí ve stínu rozeklaných skalních útesů a černých lesů, v tajemném kraji mezi Křivoklátskou vrchovinou a Českým krasem, v místech vyhaslých milířů a opuštěných pytláckých skrýší, u záludných brodů, v chalupách převozníků a v mlýnech, poznamenaných povodněmi, tam všude jsem nacházel útržky tajemného příběhu. Něco utrousil málomluvný hajný mezi dvěma obláčky, vypuštěnými z dýmky, více věděl starý horník a hledač pokladů... Ovšem rybář, číhající na legendární obrovskou štiky v Černé tůni, to označil za mylnou domněnku – a výřečná hospodská od Krále Václava uvedla podrobnosti, které byly v naprostém rozporu s tvrzením všech předcházejících vypravěčů.

Byl jsem zmaten. Které verze se přidržet? Vždyť ani místní lidé přesně nevědí, kudy kdysi vedla bludná pouť pasáčka Matěje! Raději jsem schoval mapu a svěřil se kompasu fantazie. Kráčel jsem lesy – a jako bych slyšel za svými zády klapání oslíh kopýtek, zbožné mnichovy vzdechy a studentovy ironické poznámky. Jako bych se já sám stal oním pasáčkem ze sedmnác-

tého století a ohromenýma očima chlapce, jenž poprvé vykročil za humna rodné vsi, vnímal proměnlivé obrazy zdejší krajiny, naplněné magickým příšerám dávných věků...

I.

Pronikavý skřek probudil ozvěnu mezi vrásčítými skalními sloupy, tyčícími se jako neschůdná stěna nad Suchomastským potokem. Stín letícího ptáka padl na chlapce, který ležel až nahoře nad nimi, na vyprahlé planině Kotýzu, stočený pod lískovým keřem do klubíčka jako spící štěně. Teď sebou trhl, prudce se posadil a protíral si oči oslepené snem. Co to bylo? – ptal se sám sebe zděšeně. Snad ne skalník? Jak jsem mohl tak znenadání usnout?

Zapátral pohledem po hřbetu travnatého kopce, kde se mezi roztroušenými bělavými balvany zvolna pohybovaly světlé a tmavé body. Klinkání zvonců a pobekávání znělo ze všech stran. Stádo se mu za tu chvíli pořádně rozběhlo! Sevřela ho úzkost, když si povšiml, jak západní obzor potemněl. Slunce se schovalo za hrozivou hradbu mračných hradů. Jestli se mu nepodaří shromáždit ovce a zahnat je domů dřív, než se strhne bouřka, bude zle. Na zádech mu dosud žhnuly čerstvé jizvy od sedlákova uzlovitého biče a v duchu jako by slyšel jeho švihy, hvízdavě protínající vzduch. Otrásl se při té představě. Sirotkův život není snadný a okoralou patku chleba si musí perně zasloužit!

Chvatně počítal, spletl se a začal znovu: sedmáct, osmnáct, devatenáct... Polilo ho horko. Dvacátá opravdu chybí! Co dělat? Bez ní se nesmí vrátit.

Vyskočil a rozběhl se svahem vzhůru, veden jiskřičkou naděje, že se ovce zatoulala na odvrácenou stranu hřebene, do spleti trnkových a šípkových houštin. Hodnou chvíli tam zápolil s větvemi plnými trnů, přelézal ostré skalní hrany, smekal se a klouzal v lavinách drobného šterku. Volal, prosil, vyhrožoval, sliboval a proklínal.

Plný odřenin a šrámů se bezradně zastavil v místech, kde náhorní planina náhle končila zrádnou propastí. Závratný sráz byl zbrázděn spoustou puklin a hlubokých příčných roklí s kolmými stěnami, přes jejichž horní okraje přerůstal mech a vousaté klásky kavylu, čímž vznikaly smrtonosné pasti. Člověk šel po pěšině, a najednou se mu země pod nohama otevřela; na každém kroku tu hrozil pád do hlubiny. Proto se sem málokdo z vesničanů odvažoval.

„Hou! Kde jsi, Bělko? Ozvi se, ty mrcho stará! Hou! Hou!“

Poryv větru urval hochovi slova od úst a s kvílivým chechtotem je odnesl do dále. Pasáček si vzpomněl na skalníkův hlas, který ho probudil z příjemného snění o makových buchtách, a s obavou

vzhlédl k vrcholu útesu. Nesedí tam snad onen obávaný černý krkavec se třemi hlavami, které se prý svíjejí jako klubka hadů a z jejichž pootevřených zobáků šlehají žluté plameny? Skalník, kuhán, húkavec, rarach... Má mnoho jmen, ale je nepochybné, že srazí ze skály každého, kdo se odváží proniknout do jeho království! Pasáček zatail prsty pravé ruky křečovitě do výstupku kamene, zatímco levicí horečně lovil pod svou chatrnou halenou. Proboha, snad nevytrousil snítku kapradí, utrženou o svatojánské noci? Vydechl ulehčením, když zjistil, že je na svém místě poblíž srdce. Hned se cítil bezpečněji. Všiml si, že jakýsi krkavec – pravda, docela obyčejný a jen s jedinou hlavou – plachtí mezi skalními hroty, nechává se unášet větrem a s hlasitým skřekem mizí v šeru blížící se bouře.

Byl to opravdu skalník? Nebo jen přelud, malovaný strachem a barvami fantazie? Kdo ví? Pasáček, jemuž vesničané říkali Matěj, pevně věřil, že i v obvyklých předmětech, kamenech, stromech, ptácích a zvířatech se mohou skrývat démonické a velmi nebezpečné bytosti. Ovšem chvíle, kdy je lze zahlédnout v jejich skutečné podobě, přicházejí velmi zřídka.

Není právě teď taková podivná chvíle? Mezi těžkým příkrovem mračen a vzdálenými kopci na obzoru zazářil žlutavě popelavý pruh a utopil krajinu

v neskutečném přísvitu; chlapec měl pocit, jako by se ocitl na dně hlubokého jezera. I vítr najednou zmlkl a v nastalém úzkostném tichu dolehlo k pasáčkovým uším žalostné zabečení. Srdce mu rázem prudčeji zabušilo: Bělka! Její hlas jako by zněl odněkud z nitra skály. Že by skalníková pomsta? Zasklel snad ovečku navěky do kamene? Ne, určitě musí být někde poblíž otvor, kterým zvědavé zvíře prolezlo nebo spadlo dovnitř.

„Bělko! Hou! Hou! Tady jsem!“ volal a opět naslouchal, aby si ujasnil, odkud k němu ovčí bečení přichází. Spustil se na kolena, lezl po čtyřech a prohmatával keříky a trsy suchých trav před sebou. Opatrnost byla na místě; v jednu chvíli se mu prsty propadly spleť stébel do prázdna, slyšel, jak uvolněné kaménky narážejí na stěnu a dlouho, velice dlouho padají někam dolů. Se zatajeným dechem vycouval ze slepé uličky a pokusil se obejít skrytou propast. Ucítit, že hlubina se teď otvírá vpravo i vlevo od něj, že bujné traviny pod jeho koleny pokrývají deskovitý balvan, který zřejmě kdysi spadl do hrdla pukliny a překlenul ji na způsob úzkého můstku.

A pak to uviděl: šikmé sluneční paprsky ozářily místo, kde se puklina uzavírala jako čepele nůžek. Sbíhající se skalní stěny svým dotykem vytvořily klenbu v podobě lomeného gotického oblouku. Vzápětí ten obraz opět zmizel, neboť sluneční svit

byl uhašen mračny, těhotnými bouří. Ve změti stínů by těžko někdo mohl tušit přítomnost skrytého otvoru; pasáček si však pamatoval směr.

Po delším úsilí se dostal až k ústí tajemné jeskyně. Obezřele nahlédl dovnitř: zdálo se mu, že v šeru rozeznává obrysy ovčího těla.

„Bělko, vydrž! Už jsem u tebe!“

Radost nad tím, že hrozba výprasku ztrácí svou neodvratnost, ho zcela ovládla. Zapomněl na strach, rychle se protáhl úzkým vchodem do těsné sluje – a zařval hrůzou!

O zadní stěnu se opíral fext. Stál tam, prkenně ztuhlý a na kost vysušený, s tváří hnědou jako staré dřevo, a strnulý pohled prázdných očních důlků upíral na příchozího.

Pasáček chtěl rychle utéct, ale nemohl ve svém rozčilení najít vstupní otvor, zoufale hmatal podél studené stěny a třesoucími se rty šeptal: „Ne... ne... nech mě... nesahej na mě...“ Pak si vzpomněl na mocnou snítku kapradí, která tak snadno zahнала obavy ze skalníka. Sevřel ji pevně v pěsti a odvážil se znovu na fexta podívat.

Nepohnul se. A proč by také měl? Je přece dávno mrtvý. Dva stojí v márnici na místním hřbitově, stáli tam už za dob dědů dnešních dědů – a nepohnuli se od těch dob ani o píd'. Fext býval člověk jako my, jenže prodělal tajemné kouzlo a jeho tělo

se stalo nezranitelným. A zůstalo takové i tehdy, když ho duše opustila. Nemůže zetlít. Jenom vyschne jako mrtvý brouk.

Opravdu se nehýbá? Ne, to se jen na jeho hruď něco zalesklo v míhavém světle blýskavice, dopadajícím sem zvenčí. Co je to? Nějaký přívěsek... šperk... Ne, je to klíč! Zvláštní klíč. Trochu připomíná kovový fazolový stonek, zakroucený na jedné straně do spirály, zatímco na druhé straně se člení do řady různě vysokých zoubků.

Pasáček naprázdno polkl. Rázem zapomněl na hledanou ovečku i na své strasti. Vybavily se mu pověsti o bájných pokladech. Nikdo nenajde poklad bez mocného klíče. Je jisté, že před lety se v jeskyních Kotýzu skrývali loupežníci. Kde zanechali naloupené zlaťáky, když je kat rozvěsil po šibenicích k radosti krkavců? Tohle bude jistě tělo jejich vůdce, kterého se tehdy nepodařilo polapit. Říkalo se, že po něm marně střílel celý pluk mušketýrů. Kulky se mu prý vyhýbaly, jako by se odrážely od neviditelné stěny. Ano, byl nezranitelným fextem a zemřel teprve stářím, sám ve své tajné skrýši. Klíč od pokladu nosil samozřejmě při sobě – klíč, kterým se odmyká okovaná truhlice, plná jiskřivých, těžkých mincí. Chlapec už v duchu slyšel jejich vábné cinkání. Stačí najít odvahu, vztáhnout ruku – a bude navždy konec bití a ústrků, konec vši

bídy a trápení. Sirotek Matěj, pasáček z Koněprus, se stane velkým pánem. Bude sám rozhodovat, co chce a nechce dělat, bude jíst maso a koláče a plné mísy makových buchet. Nic velkolepějšího si ani nedovedl představit.

Má se toho odvážit? Popošel blíž a s tlukoucím srdcem pozoroval fexta. Všiml si, že umrlec má mezi uchem a ramenem zaprášenou pavučinu – to je důkaz, že už se opravdu dávno nepohnul.

Chlapec se zhluboka nadechl, přimhouřil oči, prudkým hmatem sevřel klíč a škulbl za koženou šňůrku, na níž byl zavěšen kolem krku vysušence. Křuplo to. Pasáček polekaně odskočil, ale klíč už držel a nepouštěl ho. Zdálo se mu, že se fext nachýlil dopředu, jako by se po něm chtěl vrhnout; záblesk sinavého světla ozářil vnitřek jeskyňky a rachot hromu rozechvěl skalní stěny.

Pasáček s křikem vyběhl ven, drápal se po čtyřech do srázu, klíč držel v zubech, aby měl volné ruce. Zběsilý vichr se do něj opřel, déšť ho vztekle bičoval a sekal mu do tváří, z hřebene se řítit kalný proud a jako vodopád se klokotavě ztrácel v bezedné propasti. Blesky se křížovaly s ohlušujícím burácením, hroty skal sršely ohněm a rozstříkovaly kolem gejzíry jisker. To jistě hejna skalníků klapala ohnivými zobáky a snažila se drzého troufalce srazit do hlubin. Cítil nad sebou svištění jejich černých perutí

a slyšel chechtot těch démonů, soutěžící s rachotem hromu. Oslepil ho záblesk bílého světla – a rozhostilo se hluboké ticho. Kolem něj najednou nebylo nic než prázdno, absolutní prázdno bez konce. A připadalo mu, že hebká ruka něžně otřela jeho mokré čelo a slzící oči.

„Maminko...“ zašeptal.

Na svou matku si nepamatoval, ale v té chvíli měl pocit, jako by usínal v jejím náručí. Klíč ležel na jeho rozevřené dlani a tajemně se třpytil.

Když se probíral z mdlého omámení, nebyl si jist, jestli je dosud živý, nebo se už ocitl v jiném a krásnějším světě, o kterém tak barvitě kázal farář každou neděli v kostelíku svatého Jiří. Ležel schoulený v hlubokých závějích suchého listí pod převisem. Nevěřicně se zahleděl na zlaté planoucí skály nad sebou. Celá hora z ryzího zlata! Je to možné? Asi jsem opravdu v nebi... Ne, to klíč, který ho studí v prstech, mu odemkl říši pokladů!

Ale bylo to jen večerní slunce, které dalo deštěm omytým útesům nad Suchomastským potokem rzivou barvu starého zlata, zatímco nachová hrad-

ba mračen se zlobným pobroukáváním ustupovala k východu.

Teprve teď se pasáček vzpamatoval natolik, že si vzpomněl na své ovce. Chvatně se vyšplhal zpátky na hřeben; marně se však rozhlížel. Stráně, zbrázděné hlubokými koryty, které vymlela voda, ženoucí se ještě před chvílí v přívalech dolů, byly pusté. Nezbývalo než doufat, že se stádo ve zběsilém úprku před bouřkou nezřítilo rovnou do skalníkovra podzemního království. Určitě ne, ujišťoval sám sebe pasáček, ovce jsou chytré, mnohem chytřejší než někteří lidé, a starý, moudrý beran je jistě zavedl na pěšinu k domovu. Vzápětí si představil vzteklou grimasu na hospodářově tváři, až zjistí, že ovce jsou zpátky v ohradě, a pasáček nikde. Bezděky se schoulil a zakryl si lokty hlavu, aby se chránil před bolestivým švihnutím.

„Jsem to ale hlupák,“ zasmál se hned nato svému zbytečnému strachu. „Mám přece klíč! Nevrátím se k sedlákovi.“

Dnes ještě vydrží o hladu. Až se setmí, zajde nenápadně za babicí, která sbírá léčivé kořeny, vyrábí mocné škapulíře a pomáhá dětem na svět. Zeptá se jí, jak se zařikávají poklady. Ona to určitě bude vědět.

Vzácný klíč si přivázal motouzkem kolem krku a pak se zvesela vydal do údolí. Pohvizdoval si

a utrženým proutkem furiantsky srážel hlavy bodláků. Svěží večer rozsvítil první hvězdu, a ta na oblohu přivábila celý roj svých družek. Chlapci se zdálo, že na něj spiklenecky mrkají a že je to hrst zlatáků, rozhozená po temném sametu nebe.

Tíseň se k němu vrátila, až když sestoupil hlubokým úvozem k potoku. Ze tmy k němu dolehlo jednotvárné klapání mlýna, ale Matěj se vyhnul zablácené hlavní cestě a odbočil pěšinkou doprava, kde bylo pod táhlým hřbetem Zlatého koně rozese-to pár chalup s rozčepýřenými doškovými střechami, takže připomínaly spíš vrabčí hnízda než lidská obydlí. Z dřevěných, hlinou omazaných komínů se kouřilo a malými okénky probleskovaly teplé základy ohně. Jak by bylo příjemné natáhnout se k vyhřáté peci, cítit, jak promočené hadry na těle vysychají, a lačně nasávat vůni vařící se mastné polévky a čerstvě nakrojeného chleba! Zatím se však plížil jako zloděj zadem, přes humna, prodíral se kopřivami podél rozpadlých plůtků, přelézal hnojiště a kryl se za hranicemi naskládaných polen. Od stodoly se neslo naříkavé vytí psa. Proč to zvíře tak podivně a zoufale kvílí? Zlobí se, že ho pán uvázal k boudě? Asi ano, ale je to divné; v tuhle podvečerní dobu sedlák psy obvykle vypouští, aby odradili zloděje a nevítané návštěvníky. Z ohrady zabečela ovce. Tak stádo přece našlo cestu...

Matěj najednou strnul a rychle uskočil do stínu kůlny. Překvapivě blízko zaslechl známý hlas. „Je to hlupák, lenoch a všivý darebák,“ říkal právě sedlák.

S kým to hospodář rozpráví?

Pasáček popolezl po břiše dopředu, nadzvedl se na loktech a opatrně nahlédl mezi plaňkami plotu do dvora. Spatřil dvě temné postavy, které se zastavily na pět kroků od něj. Jednu z nich poznával podle vypelichané beranice, vesty se stříbrnými knoflíky a širokých kalhot, zastrkaných do věčně zablácených holínek. Ten druhý byl nějaký cizinec, nejspíš dost vznešený pán, celý v černém, upnutý do dlouhého kabátu, jenž mu sahal až na paty, a s černým širákem na hlavě.

„Já bych ho zkontroloval,“ promluvil cizinec hlubokým, sametovým hlasem, v němž bylo možno vycítit náznak skrytého úsměvu, „nemusíte mít obavu, hospodáři. Vy se ho, jak vidím, rád zbavíte – a já zrovna potřebuji malého pomocníka. Peněz mám dost a je bohužel postarat se o sirotka. Nemám pravdu?“

„Mno,“ zavrčel sedlák, „jenže jeho výživa mě, milej pane, něco stála. Nevěřil byste, co toho takovej střízlík sežere. A taky jsem mu dal kazajku a boty na zimu...“ Rázem zmlkl, když v cizincově ruce spatřil slibně chřestící měšec.

„Za kolik ho prodáte?“ řekl Černý pán úsečně a v tónu jeho hlasu najednou zaznělo něco mrazi-

vého. Pootočil se a pruh světla z protějšího okna padl na jeho tvář.

Pasáček si musel zacpat ústa, aby nevykřikl. Mráz mu přejel po zádech a zuby se mu rozjektaly hrůzou.

V rysech tváře tajemného Černého pána rozeznal naprosto jednoznačně podobu vysušeného fexta z kotýzské jeskyně!

II.

Pasáček Matěj zděšeně prchal od vesnice, kde strávil sice neradostné, ale přesto poměrně bezpečné dětství. Bití a ústrky mu teď připadaly jako zlaté časy v porovnání s bezejmennou hrůzou, která se před ním otvírá. Jak jen mohl v omámení vidinou pokladu zapomenout na tak důležitou věc, zdůrazňovanou ve všech strašidelných historkách o fextech: nezničitelný mrtvý si vždycky přijde pro to, co mu bylo sebráno! Nesnese, aby byl okraden, aby byl něčeho zbaven třeba jen omylem. Cožpak v sousední vsi nezešílel hrobník, jemuž fext noc co noc kvílel pod okny: „Vrať mi moji kost!“ Ani zahozením předmětu se člověk nezbaví vytrvalého pronásledovatele. Řešení by tu bylo: vrátit se do tajné sluje a zavěsit klíč zpátky na krk mrtvého. Ale kde k tomu vzít odvahu?

Určitě bych ten vchod podruhé nenašel, ujišťoval se pasáček, je vidět jen při zvláštním předbouřkovém světle. Možná se otvírá jen jednou za sto let, a ta chvíle už minula. A kromě toho: cožpak na vlastní uši neslyšel, že ten Černý nežádá jen klíč, ale přímo jeho, Matěje? Nelitoval by za něj zlatáků! Proč? Chce ho jis-